

Spis treści

Wprowadzenie	9
Część pierwsza	15
Rozdział I. Niepełnosprawność dzieci – konceptualizacja problemu społecznego	17
1. Teoretyczne podejścia do niepełnosprawności	17
1.1. Niepełnosprawność w teoriach socjologicznych	17
1.1.1. Niepełnosprawność w funkcjonalnych teoriach zdrowia i choroby	18
1.1.2. Niepełnosprawność jako forma dewiacji, piętno, naznaczenie	19
1.1.3. Niepełnosprawność jako forma dyskryminacji i wykluczenia (<i>disablizm</i>)	21
1.2. Modele wyjaśniania niepełnosprawności	24
1.2.1. Model dobroczynny (<i>charity model</i>)	26
1.2.2. Model medyczny (<i>medical model</i>)	27
1.2.3. Model społeczny (<i>social model</i>)	28
1.2.4. Model biopsychospołeczny (<i>biopsychosocial model</i>)	29
1.2.5. Model oparty na prawach człowieka (<i>the human rights based approach</i>)	33
1.3. Konceptualizacja osób niepełnosprawnych	34
1.4. Konceptualizacja dziecka niepełnosprawnego	36
2. Między wykluczeniem a integracją społeczną niepełnosprawnych	38
2.1. Wykluczenie społeczne	39
2.1.1. Źródła i historia pojęcia	39
2.1.2. Przegląd wybranych kategorii i definicji wykluczenia społecznego	46
2.1.3. Podejście oparte na prawach człowieka a wykluczenie społeczne	51
2.1.4. Niepełnosprawność jako czynnik wykluczenia	59
2.1.5. Autowykluczenie	61
2.2. Specyfika wykluczenia dzieci niepełnosprawnych i ich rodzin	63
2.2.1. Autowykluczenie rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym	69
2.3. Integracja społeczna	71
2.3.1. Integracja społeczna osób niepełnosprawnych	74
2.3.2. Specyfika integracji społecznej niepełnosprawnych dzieci	80

Rozdział II. Prawne aspekty życia i edukacji dzieci niepełnosprawnych	87
1. Regulacje prawne w zakresie problematyki praw dzieci niepełnosprawnych i ich rodzin w systemie uniwersalnym, europejskim i krajowym	87
1.1. Typologia aktów prawnych	87
1.2. Regulacje prawne ONZ	90
1.2.1. Regulacje prawne ogólne	90
1.2.2. Regulacje prawne szczegółowe	92
1.3. Europejskie regulacje prawne (Unii Europejskiej i Rady Europy)	100
1.3.1. Regulacje prawne ogólne	100
1.3.2. Regulacje prawne szczegółowe	102
1.4. Regulacje prawne w Polsce	108
1.4.1. Regulacje prawne ogólne	108
1.4.2. Regulacje prawne szczegółowe	111
2. Konwencja o prawach dziecka jako szczególny dokument chroniący prawa dzieci niepełnosprawnych	114
2.1. Analiza normatywna postanowień konwencji	114
2.1.1. Konwencja jako podstawa międzynarodowej ochrony praw dziecka	114
2.1.2. Sytuacja dziecka niepełnosprawnego w świetle Konwencji	117
2.2. Praktyczne aspekty wykonywania postanowień Konwencji	119
2.2.1. Zastrzeżenia Komitetu Praw Dziecka ONZ wobec Polski jako strony realizującej postanowienia Konwencji	119
2.2.2. Realizacja postanowień Konwencji w wybranych krajach (Francja, Wielka Brytania, Szwajcaria)	122
 Część druga	 127
 Rozdział III. Niepełnosprawność dzieci jako przedmiot badań	 129
1. Zakres i struktura zjawiska niepełnosprawności wśród dzieci	129
1.1. Rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym w Łodzi	130
1.2. Niepełnosprawni uczniowie w Polsce	133
1.2.1. Niepełnosprawni uczniowie w Łodzi	136
2. Przegląd badań nad niepełnosprawnością dzieci	138
3. Charakterystyka badań własnych	140
 Rozdział IV. Realizacja prawa dziecka niepełnosprawnego do godziwych warunków życia i wsparcia społecznego	 147
1. Warunki życia w gospodarstwach domowych z dzieckiem niepełnosprawnym	147
1.1. Wymiar ekonomiczny życia rodzin	149
1.2. Konsekwencje finansowe i emocjonalne dla matek opiekujących się dzieckiem niepełnosprawnym	155
2. Dostęp i realizacja prawa dziecka niepełnosprawnego i jego rodziny do wsparcia społecznego	161

Rozdział V. Realizacja prawa dziecka niepełnosprawnego do opieki zdrowotnej i rehabilitacji 169

1. Dostęp dziecka niepełnosprawnego do opieki zdrowotnej i rehabilitacji 169
2. Uwarunkowania realizacji prawa dziecka niepełnosprawnego do opieki zdrowotnej i rehabilitacji 170

Rozdział VI. Realizacja prawa dziecka niepełnosprawnego do edukacji (oświaty, nauki i przygotowania zawodowego) 175

1. Funkcjonowanie dziecka niepełnosprawnego w środowisku szkolnym i rówieśniczym 177
  - 1.1. Biografia edukacyjna niepełnosprawnych dzieci 177
  - 1.2. Uczestnictwo w życiu szkoły i relacje szkolne dziecka niepełnosprawnego 183
  - 1.3. Problemy i trudności dziecka niepełnosprawnego w szkole 192
2. Bariery dyskryminacyjne w edukacji uczniów niepełnosprawnych 194
3. Szanse edukacyjne uczniów niepełnosprawnych 198
  - 3.1. Ocena przygotowania dziecka niepełnosprawnego przez szkołę 198
  - 3.2. Postulaty rodziców dzieci niepełnosprawnych 201
4. Pozytywne i negatywne aspekty integracji szkolnej 203
  - 4.1. Aspekty pozytywne 203
  - 4.2. Aspekty negatywne 208
  - 4.3. Ocena przygotowania szkoły do realizacji integracji szkolnej i propozycje zmian 212

Rozdział VII. Realizacja prawa dziecka niepełnosprawnego do równego traktowania, aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i integracji społecznej 217

1. Realizacja prawa dziecka niepełnosprawnego do równego traktowania 217
  - 1.1. Niepełnosprawność to jest niewola – postrzeganie niepełnosprawności i dziecka niepełnosprawnego 220
2. Realizacja prawa dziecka niepełnosprawnego do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i integracji społecznej 223
  - 2.1. Opinie rodziców/opiekunów dzieci niepełnosprawnych 223
  - 2.2. Doświadczenia dzieci pełnosprawnych i ich rodziców 228
    - 2.2.1. Szanse i ograniczenia integracji społecznej – postawy rodziców dzieci pełnosprawnych wobec integracji społecznej pełno- i niepełnosprawnych 234

Rozdział VIII. Między wykluczeniem a integracją – refleksje końcowe i rekomendacje 241

1. Wnioski z badań 241
2. Rekomendacje 249

Bibliografia 253

Spis tabel 285

Spis rysunków 287

Od Redakcji 289